

4.4.2. Výchova k občanství

V předmětu se realizuje obsah vzdělávacího oboru Výchova k občanství a tématického okruhu Svět práce v oboru Člověk a svět práce. Na předmět navazuje na vyšším stupni gymnázia předmět Základy společenských věd.

Předmět je určen všem žákům nižšího gymnázia (prima až kvarta) a přináší informace z řady humanitních oborů, které umožní orientaci žáků ve významných okolnostech společenského života a pomohou mu tak řešit každodenní problémy. Výuka je vede k postupnému vnímání sounáležitosti s evropskou kulturou a k pochopení civilizačního procesu různých kultur, posiluje respekt k základním principům demokracie a evropanství. Žáci jsou vedeni k sebepoznávání, v průběhu výuky si formují vědomí odpovědnosti za sebe jako jednotlivce i člena určitého společenství. Předmět připravuje žáky na odpovědný občanský život v demokratické společnosti. Předmět je podle potřeby doplňován různě zaměřenými exkurzemi.

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Ve všech ročnících je Vko věnována 1 h týdně. V primě a v tercii se realizuje okruh Výchova ke zdraví. V tercii a v kvartě se vyučují také témata z oblasti Člověk a svět práce a mimo to je celý předmět tematicky úzce propojen s předmětem Etická výchova. Výuka probíhá převážně v mateřských učebnách, v multimediální učebně a v terénu.

Organizační formy a metody práce jsou voleny podle charakteru učiva a cílů vzdělávání.

- vyučovací hodina – skupinové vyučování, samostatná práce, diskuse, výklad
- reprodukce textu, soutěže, testy, dramatizace, projekty, video
- beseda

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků

Kompetence k učení

- nabízíme aktivační metody, které žákům mají přiblížit problematiku demokratického občanství a povedou je i k dalšímu zájmu a ochotě se o dané téma zajímat
- učíme žáky využívat a pracovat s různými informačními zdroji (literatura, internet, výukové CD nosiče)

Kompetence k řešení problémů

- vedeme žáky k porovnání odlišných názorů a tvrzení (multikulturní výchova, environmentální výchova) a k samostatnému vyhodnocování a vyvozování praktických závěrů

Kompetence komunikativní

- umožňujeme žákům poznávat základy myšlení v globálních souvislostech
- vedeme je k formulování vlastních názorů na probíranou tematiku
- podporujeme diskusi

Kompetence sociální a personální

- navozujeme takové situace, které vedou k vědomí odlišnosti a jedinečnosti každého člověka
- rozvíjíme pozitivní sebedůvěru a vědomí vlastních možností

Kompetence občanské

- nabízíme žákům příležitosti k pochopení práv a povinností občana, skupin občanů, ras
- vedeme je k poznání souvislostí týkajících se partnerských a rodinných vztahů

- nabízíme modelové situace k prokázání praktických dovedností jednání v krizových situacích

Kompetence pracovní

- nabízíme propojení probírané problematiky se současným životem a prací

PRIMA - DOTACE: 1, POVINNÝ

ČLOVĚK V RYTMU ČASU

výstupy	učivo
<p>orientuje se v dřívějších i v současných způsobech měření času</p> <p>charakterizuje roční období a pojmy slunovrat a rovnodennost</p> <p>uvede příklady sezónních prací a činností ovlivňovaných přírodními cykly</p> <p>jmenuje a vyhledává v kalendáři významné dny a svátky, dokáže je spojit se zvyky a tradicemi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • měření času • kalendáře • cyklus přírody • státní svátky, významné dny, oslavy, tradice
pokrytí průřezových témat	
přesahy z:	

DOMOV

výstupy	učivo
<p>dokáže vysvětlit pojem domov, vlastními slovy vyjádří vztah k místu, kde žije</p> <p>vyjmenuje významná a důležitá místa v obci</p> <p>vysvětlí rozdíl mezi státní správou a samosprávou</p> <p>charakterizuje orgány obce a jejich působení na praktický život občanů</p>	<ul style="list-style-type: none"> • hodnoty tvořící domov • obec, obecní samospráva • typy obcí • řízení obce • životní prostředí
pokrytí průřezových témat	
<p>VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA</p> <p>ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA</p>	

RODINNÝ ŽIVOT

výstupy	učivo
<p>dokáže vysvětlit význam rodiny pro vývoj člověka</p> <p>na příkladech dokládá význam spolupráce při řešení úkolů v rodině</p> <p>rozeznává typy rodiny</p> <p>jmenuje a vysvětluje funkce rodiny</p> <p>uplatňuje vhodné způsoby komunikace v rodině, mezi kamarády i ve škole</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rodinné a příbuzenské vztahy • manželství • rodina jako vzor a příklad • náhradní výchovná péče • komunikace v rodině • komunikační dovednosti
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA ETICKÁ VÝCHOVA</p>	

MÁ VLAST

výstupy	učivo
<p>seznámí se s odlišnostmi života v regionech</p> <p>vysvětlí rozdělení státní moci v ČR</p> <p>popíše státní symboly ČR a jejich význam</p>	<ul style="list-style-type: none"> • život v regionech • ČR jako demokratický právní stát, dělení státní moci • státní symboly
<p>pokrytí průřezových témat VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA</p>	
<p>přesahy z:</p>	

Z HISTORIE

výstupy	učivo
<p>vyjmenuje významné osobnosti v dějinách české státnosti a uvede jejich přínos</p> <p>uvede současné osobnosti, které se podílejí na prestiži naší vlasti</p> <p>uvede jména našich prezidentů a spojí je s dobovými událostmi</p> <p>vysvětlí kulturní a historický význam hlavního města</p>	<ul style="list-style-type: none"> • významné události, místa a osobnosti českých a československých dějin • naši prezidenti • Praha
<p>přesahy z:</p>	

MINIÚVOD DO LIDSKÝCH PRÁV

výstupy	učivo
<p>rozlišuje práva a povinnosti</p> <p>zná základní lidská práva</p> <p>označuje odlišnosti, vytváří si postoje k toleranci a respektu, zaujímá aktivní postoje proti projevům netolerance</p>	<ul style="list-style-type: none"> všichni jsme lidé – rasa, národ, diskriminace, rasismus, xenofobie práva a povinnosti dětí konflikt, šikana
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA ETICKÁ VÝCHOVA</p>	

ŽIVOT VE ŠKOLE

výstupy	učivo
<p>uvědomuje si význam vzdělání, společných pravidel a norem ve školním kolektivu, význam tolerance a spolupráce</p> <p>zná zásady efektivního učení</p> <p>navrhuje způsoby řešení neshod a konfliktů nenásilným způsobem</p> <p>uvědomuje si význam volnočasových aktivit pro zdraví člověka</p>	<ul style="list-style-type: none"> systém českého školství domácí vzdělávání pravidla ve škole, školní řád učení, pracovní metody, pasivní a aktivní odpočinek
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA ETICKÁ VÝCHOVA</p>	

OSOBNÍ BEZPEČÍ

výstupy	učivo
<p>objasňuje vlastními slovy nebezpečí spojená s krizovými situacemi, včetně oblasti šikanování</p> <p>zná možnost spolupráce a překonání strachu při odhalování příčin a původců šikany, vyhledávání pomoci</p> <p>vyhledá kontaktní adresy a telefony na zařízení pro pomoc v krizi ve svém okolí</p>	<ul style="list-style-type: none"> způsoby chování v krizových situacích šikana dětská krizová centra a linky důvěry
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA</p>	

ETICKÁ VÝCHOVA

PRVNÍ POMOC

výstupy	učivo
zná zásady první pomoci	<ul style="list-style-type: none"> • zástava dýchání, stav bezvědomí • zástava činnosti srdce a krevního oběhu • prudké krvácení
přesahy z:	

SEKUNDA - DOTACE: 1, POVINNÝ

ŽIVOT MEZI LIDMI

výstupy	učivo
<p>uplatňuje vhodné způsoby chování v různých životních situacích, nenásilným způsobem řeší případné konflikty, vhodně volí způsob komunikace</p> <p>rozlišuje záměrné a nezáměrné působení</p> <p>rozpozná nežádoucí vlivy okolí a umí je jim bránit</p>	<ul style="list-style-type: none"> • sociální skupiny • vliv rodiny, komunikace ve škole • média
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA MEDIÁLNÍ VÝCHOVA ETICKÁ VÝCHOVA</p>	

ČLOVĚK A KULTURA

výstupy	učivo
<p>dokáže vysvětlit obsah pojmu kultura</p> <p>snaží se poznat jiné kultury a porozumět odlišnostem</p> <p>respektuje kulturní zvláštnosti, odlišné názory, způsoby chování a myšlení</p>	<ul style="list-style-type: none"> • duchovní a hmotná kultura • umění • víra a náboženství • etiketa
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA ETICKÁ VÝCHOVA</p>	
přesahy z:	

--

PŘÍRODNÍ A KULTURNÍ BOHATSTVÍ

výstupy	učivo
<p>dokáže ocenit krásy naší vlasti</p> <p>aktivně přistupuje k ochraně životního prostředí, uvědomuje si nutnost ochrany přírodního a kulturního bohatství</p>	<ul style="list-style-type: none"> • přírodní krásy ČR • architektonické styly • národní parky, ekologická hnutí, třídění odpadu
<p>pokrytí průřezových témat ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA</p>	
<p>přesahy z:</p>	

MAJETEK V NAŠEM ŽIVOTĚ

výstupy	učivo
<p>rolišuje důležité potřeby od nedůležitých</p> <p>respektuje cizí majetek, dobře využívá a chrání majetek vlastní</p> <p>uspokojuje své potřeby přiměřeně s ohledem na druhé</p>	<ul style="list-style-type: none"> • hierarchie lidských potřeb • životní úroveň, kvalita života • majetek a vlastnictví, typy vlastnictví
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA ETICKÁ VÝCHOVA</p>	
<p>přesahy z:</p>	

ŘÍZENÍ SPOLEČNOSTI

výstupy	učivo
<p>zná znaky státu, rozlišuje různé formy státních zřízení</p> <p>poznává způsoby účasti na veřejném životě</p> <p>charakterizuje principy demokracie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • úlohy státu • formy státu podle výkonu moci • demokracie, volby • možnosti začlenění se do veřejného života
<p>pokrytí průřezových témat VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA</p>	

SVĚT KOLEM NÁS

výstupy	učivo
<p>uvědomuje si potřebu vzájemné spolupráce</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Evropská unie

<p>mezi zeměmi zajímá se o dění ve státě rozlišuje projevy vlastenectví od nacionalismu rozpoznává netolerantní projevy v chování lidí</p>	<ul style="list-style-type: none"> • národnostní menšiny • mezinárodní organizace a aliance • ochrana obyvatel za mimořádných událostí • vrstevníci a násilí, formy agrese a obrana proti nim
<p>pokrytí průřezových témat VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA ETICKÁ VÝCHOVA</p>	
<p>přesahy z:</p>	

LIDSKÁ PRÁVA

<p>výstupy</p>	<p>učivo</p>
<p>zná základní lidská práva a uplatňuje je v reálných situacích posuzuje svá vlastní práva a práva jiných a respektuje je uvědomuje si nutnost ochrany lidských práv</p>	<ul style="list-style-type: none"> • lidská práva v dokumentech - Listina základních práv a svobod, Všeobecná deklarace lidských práv • rovnost a nerovnost • svoboda, morálka a mravnost
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA ETICKÁ VÝCHOVA</p>	
<p>přesahy z:</p>	

TERCIE - DOTACE: 1, POVINNÝ

OSOBNOST

<p>výstupy</p>	<p>učivo</p>
<p>pochopí význam pojmu osobnost z psychologického a sociologického hlediska posoudí vliv osobnostních vlastností na dosahování cílů rozliší jednotlivé typy temperamentu objasní význam sebepoznání popíše vývoj osobnosti člověka v</p>	<ul style="list-style-type: none"> • úvod do psychologie a sociologie, jejich předmět, prožívání, chování a jednání • typologie osobnosti (Hippokratova, Kretschmerova) • osobní schopnosti a dovednosti • charakterové vlastnosti, životní cíle a plány, životní perspektiva • ontogenetický vývoj

<p>jednotlivých životních etapách rozpozná projevy kladných a záporných charakterových vlastností u sebe i u druhých popíše význam pojmů svědomí, altruismus, egoismus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • proměny člověka v období dospívání, znaky a rozdíly tělesné, duševní a sociální • city a vůle
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - RSP , SaS , SRaSO , PH , K , PL , MV , Ko , KaK , ŘPRD , HPPE ETICKÁ VÝCHOVA</p>	
<p>přesahy z: ČJL (tercie): Literatura, PŘ (tercie): Biologie člověka, D (tercie): 2.polovina 17.století - konec 18.století, FJ (tercie): Mluvte o sobě, NJ (tercie): To jsem já, moje rodina, třída, město, domov, NJ (tercie): Orientace v čase a v místě, Ze (kvarta): Orientace na mapě celého světa, Ze (kvarta): Společenské složky krajiny</p>	

PSYCHICKÉ PROCESY A STAVY

<p>výstupy</p>	<p>učivo</p>
<p>dokáže vysvětlit rozdíly mezi pojmy vjem, smyslové vnímání, sociální vnímání, myšlení, paměť, pozornost, hra, práce, city hledá nové způsoby řešení problémů procvičuje různé druhy paměti využívá poznatků při vlastním učení</p>	<ul style="list-style-type: none"> • poznávání a vnímání • myšlení a tvoření • paměť, pozornost • hra, práce, učení • emoce
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA ETICKÁ VÝCHOVA</p>	
<p>přesahy do:</p>	

ČLOVĚK V SOCIÁLNÍCH VZTAZÍCH

<p>výstupy</p>	<p>učivo</p>
<p>popíše, jak pěstovat zdravou sebedůvěru a jak se přiměřeně prosazovat učí se zvládat stresové situace, zamýšlí se nad způsoby řešení konfliktů vysvětlí, co jsou náročné životní situace a jaké jsou základní způsoby jejich řešení objasní pojem zdraví</p>	<ul style="list-style-type: none"> • asertivní prosazování se • stres, konflikt • zvládání náročných životních situací • zdravý životní styl

pokrytí průřezových témat
OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA
ETICKÁ VÝCHOVA

HOSPODAŘENÍ

výstupy	učivo
<p>popíše a vysvětlí základní funkce a principy dělby práce</p> <p>jednoduše popíše vývoj výroby a výrobní proces</p> <p>dokáže vysvětlit podstatu fungování trhu zboží a trhu práce, uvědomuje si propojenost firem a domácností</p> <p>popíše základní principy tržního hospodářství</p> <p>kriticky přistupuje k mediálním informacím</p>	<ul style="list-style-type: none"> • dělba práce • výrobní a nevýrobní odvětví • trh, poptávka, nabídka • reklama
<p>pokrytí průřezových témat ETICKÁ VÝCHOVA MEDIÁLNÍ VÝCHOVA</p>	

PRÁVNÍ MINIMUM

výstupy	učivo
<p>objasní pojmy morální a právní normy, právní vztahy a jejich účastníci, právní způsobilost, právní řád</p> <p>chápe význam dodržování pravidel v životě člověka</p> <p>dodržuje společně stanovené zásady v třídním kolektivu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • právo a morálka • právní systém v ČR • účastníci právních vztahů
<p>pokrytí průřezových témat VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA ETICKÁ VÝCHOVA</p>	
<p>přesahy z:</p>	

ZÁKLADY PRÁVA V ČESKÉ REPUBLICE

výstupy	učivo
<p>uvědomuje si důležitost Ústavy ČR jako nejvyššího právního předpisu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ústava ČR, Listina základních práv a svobod

<p>rozdílí a porovnává jednotlivé složky státní moci a jejich úkoly</p> <p>zná příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě státu</p> <p>vysvětlí pojmy politické spektrum a politické strany</p> <p>popíše základní principy právního systému EU – orgány EU</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zákonodárná, výkonná a soudní moc • politika • právo v Evropě
<p>pokrytí průřezových témat VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA</p>	
<p>přesahy z:</p>	

KVARTA - DOTACE: I, POVINNÝ

OBČANSTVÍ, OBČAN A PRÁVO

výstupy	učivo
<p>orientuje se ve službách obecního úřadu</p> <p>vysvětlí práva a povinnosti vyplývající ze státního občanství a způsoby, jak může občan projevit svou vůli</p> <p>objasní občanskoprávní vztahy, vlastnické právo a ochranu majetku</p> <p>chápe důsledky jednoduchých právních úkonů, uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy</p> <p>přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva druhých</p>	<ul style="list-style-type: none"> • občan obce • na úřadu • občan státu • občan Evropské unie • občanskoprávní vztahy • vlastnictví, majetek • smlouvy, odpovědnost za škodu
<p>pokrytí průřezových témat VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA - OSŠ , OOSS , POPŽ , PD</p>	
<p>přesahy z:</p>	

PRÁVNÍ OCHRANA

výstupy	učivo
<p>uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a států</p> <p>dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich</p>	<ul style="list-style-type: none"> • právní ochrana, sankce, přestupky • správní řízení, občanské soudní řízení • trestní právo

<p>porušování rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání</p>	
<p>pokrytí průřezových témat VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA</p>	

VOLBA POVOLÁNÍ

výstupy	učivo
<p>posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních cílů orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce</p>	<ul style="list-style-type: none"> • výhody a nevýhody volby jednotlivých škol a činností • trh práce – brigáda, zaměstnání • životopis, motivační dopis • brigáda a právo • pracovní smlouva
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA ETICKÁ VÝCHOVA</p>	

HOSPODAŘENÍ

výstupy	učivo
<p>rozpozná úlohu státu v hospodářském životě rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané uvede příklady sociálního zabezpečení charakterizuje rozdíl mezi tržním a plánovaným hospodářstvím na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz rozlišuje a porovnává různé formy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tržní a plánované hospodářství • fungování trhu a jeho účastníci, tvorba ceny, inflace • hospodářská politika státu, rozpočet státu, typy rozpočtu a jejich odlišnosti; význam daní • hospodaření – rozpočet domácnosti, úspory • finanční produkty, investice, úvěry, splátkový prodej, leasing • banky a jejich služby – aktivní a pasivní operace, úročení, pojištění

<p>vlastnictví, včetně duševního vlastnictví, a způsoby jejich ochrany</p> <p>sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti</p> <p>na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení</p> <p>vysvětlí význam úroku placeného a přijatého, uvede nejčastější druhy pojištění a navrhne, kdy je využít</p> <p>uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu</p>	
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA</p>	
<p>přesahy z:</p>	

RODINA A ZÁKONY

výstupy	učivo
<p>vysvětlí práva a povinnosti manželů</p> <p>prodiskutuje možné konflikty mezi manželi, jejich prevenci a řešení</p> <p>prodiskutuje postavení dětí v rodině z hlediska práv a povinností</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rodinné právo, manželství, registrované partnerství • rodina, rodiče a děti • rodinné krize a problémy současné rodiny
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA ETICKÁ VÝCHOVA</p>	

GLOBÁLNÍ SVĚT

výstupy	učivo
<p>popíše vliv začlenění ČR do EU a dalších nadnárodních organizací na každodenní život občanů</p> <p>posoudí význam nadnárodních organizací</p>	<ul style="list-style-type: none"> • evropská integrace – podstata, význam, výhody • mezinárodní spolupráce (Rada Evropy, NATO, OSN aj.)

<p>ve světovém dění a popíše výhody spolupráce mezi státy, včetně zajišťování obrany státu a účasti v zahraničních misích</p> <p>uvede příklady některých projevů globalizace</p> <p>uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše jejich hlavní příčiny i možné důsledky pro život lidstva</p> <p>objasní souvislosti globálních a lokálních problémů</p> <p>uvede příklady mezinárodního terorismu, objasní roli ozbrojených sil ČR při zajišťování obrany státu a při řešení krizí nevojenského charakteru</p>	<ul style="list-style-type: none"> • globální svět, globalizace – projevy, klady a zápory, významné globální problémy včetně válek a terorismu, možnosti jejich řešení • vybrané globální problémy současného světa • rozvojová pomoc • neziskové organizace
<p>pokrytí průřezových témat VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA</p>	
<p>přesahy z:</p>	

4.4.3. Etická výchova

Předmět Etická výchova je doplňujícím vzdělávacím oborem, který se zaměřuje na systematické a metodicky propracované osvojování sociálních dovedností u žáků na základě zážitkové metody a na vytvoření základních sociálních návyků u žáků. Základním cílem je podněcovat žáky, aby si osvojili prosociální způsob chování, tj. chování vedoucí k pozitivním vztahům. Je zaměřen na spolupráci, schopnost dialogu, poskytnutí pomoci jiným osobám a skupinám. Rozvíjí schopnost rozlišit a realizovat společenské cíle bez očekávání odměny. Etická výchova je také velmi efektivní nástroj prevence proti šikaně a dalším sociálně patologickým jevům.

Obsah Etické výchovy se skládá z následujících témat, která podmiňují a podporují pozitivní vývoj osobnosti žáka:

1. Mezilidské vztahy a komunikace.
2. Důstojnost lidské osoby. Pozitivní hodnocení sebe.
3. Pozitivní hodnocení druhých.
4. Kreativita a iniciativa. Řešení problémů a úkolů. Přijetí vlastního a společného rozhodnutí.
5. Komunikace citů.
6. Interpersonální a sociální empatie.
7. Asertivita. Zvládnutí agresivity a soutěživosti. Sebeovládání. Řešení konfliktů.
8. Reálné a zobrazené vzory.
9. Prosociální chování v osobních vztazích. Pomoc, darování, dělení se, spolupráce, přátelství.
10. Prosociální chování ve veřejném životě. Solidarita a sociální problémy.

Na tato témata navazuje šest aplikačních témat, díky kterým mohou žáci vhodněji a efektivněji realizovat osvojené sociální dovednosti v každodenním životě. Mezi aplikační témata patří:

- Etické hodnoty
- Sexuální zdraví
- Rodinný život
- Duchovní rozměr člověka
- Ekonomické hodnoty
- Ochrana přírody a životního prostředí

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Předmět je určen žákům tercie a kvarty, v obou ročnících s časovou dotací 1h týdně, výuku ve třídě lze dělit na dvě skupiny. Etická výchova je tematicky propojena s předmětem Výchova k občanství. Realizace výuky probíhá převážně v mateřských nebo multimediálních učebnách. Etická výchova používá především metody běžné v zážitkové pedagogice. Jedná se o rozhovor, diskusi, inscenační techniky, didaktické hry, řešení problémové situace, besedy, projekty atd. Hlavní úloha učitele spočívá v tom, že vytvoří zajímavou situaci a nechá děti uvažovat, diskutovat, experimentovat a získat novou zkušenost.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků

Kompetence k učení

- klademe důraz na orientaci žáků v oblasti osobnostní, sociální i morální, na celkový harmonický rozvoj osobnosti žáků, zejména pak na rozvoj prosociálnosti
- podporujeme uplatnění vlastní tvořivosti v hodinách Etické výchovy
- umožňujeme využívání moderní techniky

Kompetence k řešení problémů

- klademe důraz na rozpoznávání a pochopení problémů, na promýšlení a plánování způsobu jejich řešení
- u žáků podporujeme samostatné využívání vlastního úsudku a zkušeností
- umožňujeme alternativní přístupy k řešení úkolů

Kompetence komunikativní

- klademe důraz na schopnost žáků vyjádřit svůj vlastní názor, vhodnou formou jej obhájit a prezentovat, respektovat názor druhých a dodržovat etické zásady komunikace
- do výuky zařazujeme skupinovou práci, dramatizaci, interview
- umožňujeme žákům vyjadřovat se k různým tématům, situacím a prožitkům

Kompetence sociální a personální

- klademe důraz na spolupráci žáků při práci ve skupině
- žáky vedeme ke vzájemné pomoci při plnění úkolů, k respektování a dodržování pravidel při skupinové práci
- podporujeme rozvoj prosociálního a empatického chování
- vedeme žáky k odmítavému postoji vůči fyzickému i psychickému násilí
- umožňujeme každému žákovi zažít úspěch, zohledňujeme rozdíly v pracovním tempu

Kompetence občanské

- podporujeme občanské cítění u žáků
- umožňujeme žákům pochopit základní environmentální a ekologické problémy a souvislosti
- vedeme žáky, aby přistupovali k výsledkům pracovní činnosti nejen z hlediska kvality a hospodárnosti, ale i z hlediska ochrany svého zdraví i zdraví druhých, ochrany životního prostředí i ochrany kulturních a společenských hodnot

Kompetence pracovní

- pomáháme žákům poznávat a rozvíjet své schopnosti i reálné možnosti a uplatňovat získané vědomosti a dovednosti při profesní orientaci
- klademe důraz na vytváření základních pracovních návyků

TERCIE - DOTACE: I, POVINNÝ

DŮSTOJNOST LIDSKÉ OSOBY

výstupy	učivo
<p>vnímá důstojnost lidské osoby u každého člověka</p> <p>orientuje se v lidských právech</p> <p>zvládá pozitivně hodnotit druhé v obtížných situacích</p> <p>reflektuje své potenciality</p>	<ul style="list-style-type: none"> • lidská práva • zdroje lidských práv • svoboda • rovnost • potenciality člověka • pozitivní hodnocení druhých v obtížných situacích
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA</p>	

KOMUNIKACE CITŮ

výstupy	učivo
<p>přiměřeně komunikuje city</p> <p>dokáže vyjadřovat vyšší city</p> <p>dokáže nenásilným způsobem zvládat prudké emoce</p> <p>dokáže přiměřeným způsobem vyjadřovat své negativní city</p> <p>zvládá techniky přeladění</p> <p>vnímá spojitost mezi zdravím a emocemi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • nácviky vyjádření citů • emoce a hodnocení jevů • vyšší city a jejich typy • vyjadřování vyšších citů • pocity vzteku a impulzivnost • usměrňování citů • přeladění • dopady jednání při hněvu, ve strachu a při pesimismu • techniky vyjádření negativních citů • zdraví a emoce
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA</p>	
<p>přesahy do:</p>	

ASERTIVITA

výstupy	učivo
<p>reflektuje asertivní práva</p> <p>dokáže rozlišit manipulativní chování a vhodně na něj reagovat</p> <p>dokáže správně argumentovat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • typy manipulátorů • manipulační pověry • zásady reakce na manipulaci • asertivní práva • způsoby správné argumentace • přijatelný kompromis • požádání o laskavost • stížnost
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA</p>	

EMPATIE

výstupy	učivo
<p>reflektuje situaci druhých</p> <p>poskytuje adekvátní pomoc</p> <p>dokáže chápat situace a chování druhých především v rodině a ve škole na základě vlastních zkušeností a zážitků</p> <p>identifikuje důvody radosti a smutku u sebe a u druhých</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vnímavost k situaci druhých • pochopení situace druhých prostřednictvím vlastních zkušeností a zážitků • pochopení rodičů, sourozenců a dalších členů rodiny • vzájemné pochopení ve třídě • důvody k radosti a ke smutku u sebe a u druhých

dokáže zmírnit prožívání smutku druhých	<ul style="list-style-type: none"> • zmírňování prožívání smutku druhých
pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA	

SEXUÁLNÍ ZDRAVÍ

výstupy	učivo
utváří si zodpovědný vztah k sexualitě vnímá mládí jako přípravu na lásku a partnerský život vnímá význam sebeovládání pro zdravý rozvoj vlastní sexuality	<ul style="list-style-type: none"> • zodpovědný vztah k sexualitě • etický aspekt sexuality • nezralé rodičovství • sebeovládání a sexualita
pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA	
přesahy z:	

MÉDIA A JEJICH VLIV NA ČLOVĚKA

výstupy	učivo
kriticky přistupuje k informacím z médií vytváří si strategie účinné obrany proti manipulaci médií	<ul style="list-style-type: none"> • eliminace vlivu agrese z médií • rozlišování mezi realitou a pseudorealitou • účinná obrana proti manipulaci médií
pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA MEDIÁLNÍ VÝCHOVA MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA	
přesahy z:	

KOMPLEXNÍ PROSOCIÁLNOST

výstupy	učivo
dokáže se chovat prosociálně k jakémukoli člověku v kontextu své situace a svých možností přispívá k řešení sociálních problémů osobně se angažuje a podílí na vytváření pozitivního školního klimatu	<ul style="list-style-type: none"> • význam komplexní prosociálnosti • formy komplexní prosociálnosti • pomoc anonymnímu člověku • osobní angažovanost • projekty na řešení sociálních problémů

pokrytí průřezových témat
 OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA
 VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA
 MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA

přesahy z:

ETIKA A EKONOMIKA

výstupy	učivo
zvládá rozumně nakládat s penězi vnímá peníze jako prostředek rozvívá ekonomické ctnosti ve svém životě reflektuje rizika konzumního způsobu života	<ul style="list-style-type: none"> • rozumné nakládání s penězi • peníze jako prostředek • vztah mezi ekonomikou a etikou • rozvíjení ekonomických ctností – šetrnost, podnikavost atd. • skromnost • konzumní způsob života
pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA MEDIÁLNÍ VÝCHOVA VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA	
přesahy z:	

ETICKÉ CTNOSTI

výstupy	učivo
reflektuje mravní hodnoty a normy respektuje normy, které se ho týkají rozvívá morální úsudek	<ul style="list-style-type: none"> • mravní hodnoty a normy • podněty pro rozvoj morálního úsudku • každodenní události a morální úsudek • morální úsudek a školní prostředí
pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA	
přesahy z:	

KVARTA - DOTACE: I, POVINNÝ

SOCIÁLNÍ EMPATIE

výstupy	učivo
je vnímavý k sociálním problémům analyzuje prožitky a situace lidí se	<ul style="list-style-type: none"> • seznámení se se sociálními problémy • typy sociálních problémů • analýza a popis prožitků a situace lidí

<p>sociální problémy vnímá dopady sociálních problémů na člověka rozdívá účinnou prevenci a strategie při obraně proti sociálně patologickým jevům</p>	<p>s různými sociálními problémy</p> <ul style="list-style-type: none"> • dopad sociálních problémů na člověka a jeho okolí • vnímavost k obtížné situaci druhých • sociálně patologické jevy a jejich rizika pro děti a mládež • hodnota stáří • mezigenerační vztahy
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA MEDIÁLNÍ VÝCHOVA MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA</p>	
<p>přesahy z:</p>	

ASERTIVITA VE SKUPINĚ

<p>výstupy</p>	<p>učivo</p>
<p>jedná asertivně i ve ztížených podmínkách reaguje vhodně na neoprávněnou kritiku rozdívá asertivní chování ve vrstevnické skupině</p>	<ul style="list-style-type: none"> • asertivita ve ztížených podmínkách • reakce na neoprávněnou kritiku • technika, jak vhodně reagovat na neoprávněnou kritiku • asertivita ve skupině
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA MEDIÁLNÍ VÝCHOVA</p>	

JÁ POTENCIÁLNÍ VZOR PRO DRUHÉ

<p>výstupy</p>	<p>učivo</p>
<p>žije uvědomělým způsobem života zvládá autonomní jednání reflektuje smysl svého života formuluje si cíle svého života</p>	<ul style="list-style-type: none"> • smysl a cíl mého života • ušlechtilý životní cíl • moje postoje, moje role • zodpovědný život • mé schopnosti a okolí • autonomie a konformita
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA MEDIÁLNÍ VÝCHOVA</p>	

KOMPLEXNÍ PROSOCIÁLNOST A ROZVOJOVÁ POMOC

<p>výstupy</p>	<p>učivo</p>
<p>rozdívá porozumění k etnickým,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • informace o menšinách

<p>národnostním, sociálním a náboženským minoritám</p> <p>je vnímavý k potřebám lidí z chudých částí světa</p> <p>vyhledává informace o lidech z jiných koutů světa, především tam, kde vládne chudoba</p> <p>aktivně se účastní humanitárních aktivit zaměřených na zmírnění bídy a chudoby ve světě</p> <p>uplatňuje toleranci ve svém jednání</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vztah k menšinám • využití prosociálnosti v multikulturní společnosti • pozitivní vztah k diverzitám • tolerance • bída světa • informovanost o situaci zemí třetího světa • formy humanitární pomoci • humanitární projekty
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA MEDIÁLNÍ VÝCHOVA ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA</p>	
<p>přesahy z:</p>	

DUCHOVNÍ ROZMĚR ČLOVĚKA

výstupy	učivo
<p>získává podněty pro utváření vlastního světonázoru</p> <p>toleruje lidi s jiným světonázorem</p> <p>získává informace o různých světonázorech</p>	<ul style="list-style-type: none"> • obrana proti sektám • utváření vlastního světonázoru • tolerance k lidem s jiným světonázorem • informace o různých světonázorech
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA MEDIÁLNÍ VÝCHOVA VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA</p>	

ETICKÁ STRÁNKA LIDSKÉ SEXUALITY

výstupy	učivo
<p>aplikuje etické ctnosti ve svém sexuálním životě</p> <p>uplatňuje věrnost ve vztahu</p> <p>rozvíjí úctu ke druhému</p>	<ul style="list-style-type: none"> • etické ctnosti a sexualita • věrnost není slabost • úcta ke druhému • odpovědnost za vztah

rozvíjí svoji odpovědnost za vztah s druhými	
pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA MEDIÁLNÍ VÝCHOVA MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA	

ETICKÉ CTNOSTI

výstupy	učivo
reflektuje rozdíly mezi dobrem a zlem vnímá a rozvíjí úsudek svého svědomí reflektuje morální dilemata rozvíjí etické ctnosti reflektuje etiku pevného bodu	<ul style="list-style-type: none"> • dobro a zlo • svědomí • morální dilemata • etické ctnosti • etika pevného bodu • běh lidského života – lidský vývoj
pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA MEDIÁLNÍ VÝCHOVA VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA	

4.4.4. Základy společenských věd

Předmět Základy společenských věd byl vytvořen ze vzdělávacího oboru Člověk a společnost a Člověk a svět práce. Realizují se tématické okruhy průřezových témat Osobnostní a sociální výchova RVP GV, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech RVP GV, Mediální výchova RVP GV a Multikulturní výchova RVP GV.

Smyslem předmětu je usnadnit žákovi orientaci v současné společnosti, připravit ho na samostatný a odpovědný občanský život s aktivním přístupem ke svému sociálnímu prostředí.

Základy společenských věd přináší žákům základní informace o vzniku a nejdůležitějších tématech z humanitních oborů, v oblastech psychologie, sociologie, politologie, práva, ekonomie, filosofie a etiky. Důležitou součástí předmětu je také nácvik praktických sociálních a občanských dovedností. Předmět základy společenských věd je v septimě a oktávě rozšířen v rámci volitelného předmětu Společenskovědní seminář.

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

V kvintě je ZSV věnována 1 hod. týdně, v sextě až oktávě – 2 hod. týdně, realizuje se okruh Výchova ke zdraví (v sextě) a okruh Člověk a svět práce (sexta, septima). Výuka probíhá převážně v mateřských učebnách, v multimediální učebně a v terénu.

Organizační formy a metody práce jsou voleny podle charakteru učiva a cílů vzdělávání.

- vyučovací hodina – skupinové vyučování, samostatná práce, diskuse, výklad
- reprodukce textu, soutěže, testy, dramatizace, projekty, video
- beseda

Žák je veden k tomu, aby zejména

- systematicky pozoroval reakce, chování a jednání lidí v různých situacích,
- sledoval aktuální politickou situaci, prezentoval svá hodnocení,
- získal přehled o svém možném budoucím pracovním zařazení,
- diskutoval nad aktuálními tématy,
- čerpal poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají
- požíval získané znalosti v reálném životě

Výchovné a vzdělávací strategie

Učitel

- vede žáky, aby sbírali informace z nejrůznějších zdrojů (noviny, internet, odborná literatura ...) a vede je tak k orientaci ve zdrojích informací a ke kritickému posuzování hodnověrnosti informací – kompetence k učení, kompetence komunikativní.
- vede žáky k diskusím na aktuální témata a zadává úkoly formou skupinová práce, formuje tak jejich názory a toleranci k názorům druhých – kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské.
- zadává žákům referáty, vede je tak k rozvíjení schopností argumentace a prezentace vlastní práce – kompetence k učení, kompetence komunikativní.
- organizuje besedy na aktuální témata, exkurze a praktickou výuku vede tak žáky k porovnávání teoreticky získaných znalostí s realitou – kompetence komunikativní, kompetence občanské.
- organizuje dramatizace situací souvisejících s aktuálně probíranými tématy, formuje tak názory a postoje žáků – kompetence komunikativní, kompetence občanské, kompetence sociální a personální.
- klade důraz na mezipředmětové vztahy (historické souvislosti, tradice a kulturní dědictví) – kompetence občanské, kompetence k učení.

- vede žáky zejména v posledních ročnících studia zařazováním diskuzí a referátů k tomu, aby pochopili podstatu podnikání, naučili se rozpoznávat rizika a možnosti a naučili se orientovat v tržním prostředí – kompetence k podnikavosti.
- vede žáky k rozpoznání podstaty problému, vytváření hypotéz a návrhu řešení, aby žáci nacházeli argumenty pro svá stanoviska, zvažovali jednotlivé varianty - kompetence k řešení problému.

KVINTA - DOTACE: I, POVINNÝ

SOCIOLOGIE JAKO DISCIPLÍNA

výstupy	učivo
<p>orientuje se v historii sociologie a vývoji základních sociologických otázek, problémů a pohledů na společnost od antiky po současnost; má přehled o významných představitelích a jejich přístupech ve vztahu k otázkám společnosti, zná a dokáže adekvátně volit z daných sociologických metod</p>	<ul style="list-style-type: none"> • sociologie jako disciplína - historický vývoj oboru, představitelé, předmět sociologie • význam sociologie a vymezení základní terminologie; vztah sociologie k ostatním vědám • metody sociologie
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - RSP , SK , MVD VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH - VES MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA - ZPSR , PAI ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA - PVOP , ČŽP MEDIÁLNÍ VÝCHOVA - MPJV , U , UMPVM</p>	

ČLOVĚK A SPOLEČNOST

výstupy	učivo
<p>uplatňuje společensky vhodné způsoby komunikace ve formálních i neformálních vztazích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší konstruktivním způsobem</p> <p>respektuje kulturní odlišnosti a rozdíly v projevu příslušníků různých sociálních skupin, na příkladech doloží, k jakým důsledkům mohou vést předsudky</p> <p>posoudí úlohu sociálních změn v individuálním i společenském vývoji, rozlišuje změny konstruktivní a destruktivní</p>	<ul style="list-style-type: none"> • charakteristika pojmu společnost a kultura, vymezení a postižení rozdílu mezi přírodou a kulturou, vztah člověk-příroda-kultura, • společenská podstata člověka – význam začlenění jedince do sociálních vazeb - proces socializace, význam a problematika mezilidské komunikace a interakce, konflikty v mezilidských vztazích • sociální struktura společnosti – sociální útvary, společenské instituce; sociální mobilita; sociální nerovnost, jedinec ve skupině (vztahy, role, normy chování, konflikty, autorita a moc) • sociální fenomény a procesy – sociologie rodiny, sociologie volného času, apod.; práce, masmédiá a společnost (význam, rizika, média a násilí, reklama), životní prostředí; sociální deviace, sociální problémy

	(nezaměstnanost, kriminalita, extremismus)
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - PL , MV , SK ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA - PVOP MEDIÁLNÍ VÝCHOVA - KČPPMS , IVMSR , VAMS , UMPVM</p>	
<p>přesahy do: ČJL (kvinta): Komunikační výchova přesahy z: ČJL (kvinta): Komunikační výchova, TV (kvinta): Rozvoj pohybových schopností a dovedností, Ge (sexta): Afrika, Bi (oktáva): Genetika</p>	

NÁBOŽENSTVÍ V ŽIVOTĚ ČLOVĚKA A SPOLEČNOSTI

výstupy	učivo
<p>objasní podstatu některých sociálních problémů současnosti a popíše možné dopady sociálně-patologického chování na jedince a společnost</p> <p>objasní podstatu, principy a rizika, spojená s alternativní religionizitou, chápe aktuálnost a nebezpečnost sekt ve společnosti, umí zdůvodnit příčiny vstupu do sekty, základní princip jejího fungování a dopad na osobnost jedince</p>	<ul style="list-style-type: none"> • sociologie náboženství, význam náboženství v životě člověka, náboženství jako životní názor • relevantní terminologie: náboženství vs. ateismus, teismus, deismus, teologie • charakteristika jednotlivých světových náboženství (Křesťanství, Judaismus, Islám, Hinduismus, Buddhismus) • náboženství a současnost, nové směry a problematika sekt • kryptonáboženství - sekty (principy, příčiny, vznik, znaky, rizika a nebezpečnost sekt); charakteristika jednotlivých vybraných sekt (podstatné znaky, písma, oděvy, rituály, projevy apod.)
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - HPPE MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA - PSSS , ZPSR</p>	
<p>přesahy do: ČJL (kvinta): Komunikační výchova přesahy z: HV (kvinta): Tvořivé dramatické činnosti, Ge (sexta): Amerika, Ge (sexta): Afrika, Ge (oktáva): Evropa</p>	

SEXTA - DOTACE: 2, POVINNÝ

PSYCHOLOGIE JAKO DISCIPLÍNA

výstupy	učivo
<p>orientuje se v historii oboru psychologie a vývoji základních řešených otázek a problémů od antiky po současnost; má přehled o významných představitelích a jejich přístupech k rozmanitým otázkám v rámci oboru, zná a dokáže adekvátně volit z daných psychologických metod</p>	<ul style="list-style-type: none"> • historie psychologie a představitelé psychologie • obory psychologie (obecné, aplikované a speciální disciplíny) • předmět psychologie • metody psychologie
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - SK VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH - GRS , GPJPD ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA - PVOP</p>	
<p>přesahy z: Bi (oktáva): Genetika</p>	

ČLOVĚK JAKO JEDINEC

výstupy	učivo
<p>objasní, proč a jak se lidé odlišují ve svých projevech chování, uvede příklady faktorů, které ovlivňují prožívání, chování a činnost člověka</p> <p>porovná osobnost v jednotlivých vývojových fázích života, vymezení, co každá etapa přináší do lidského života nového a jaké životní úkoly před člověka staví</p> <p>vyloží, jak člověk vnímá, prožívá a poznává skutečnost, sebe i druhé lidi a co může jeho vnímání a poznávání ovlivňovat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podstata lidské psychiky – vědomí; psychické jevy, procesy, stavy a vlastnosti • chování jako vnější projev psychiky; prožívání jako vnitřní součást psychiky; psychika a chování (introgenní a extrogenní přístup) • osobnost člověka a jeho individualita, vztah ontogeneze a fylogeneze, biologická a sociální determinace, typologie osobnosti, • vývoj sebepojetí, jáství, egoobrané mechanismy; temperament a charakter, jejich vztah • úloha a význam socializace v životě jedince • kognitivní procesy, vnímání, paměť, myšlení, vůle a volní procesy (rozhodování) • schopnosti a dovednosti, nadání a talent, inteligence • citové procesy, city × emoce, afekty, nálady a vášně, druhy citů a emocí • význam celoživotního učení a sebevýchovy
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - PH , SK MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA - LV , PAI</p>	

přesahy do:

ČJL (sexta): Komunikační výchova, HV (sexta): Tvořivé dramatické činnosti

přesahy z:

VV (sexta): Tvořivé a dramatické činnosti, TV (sexta): Rozvoj pohybových schopností a dovedností, Bi (septima): Biologie člověka

PSYCHOLOGIE V KAŽDODENNÍM ŽIVOTĚ

výstupy	učivo
<p>porovnává různé metody učení a vyhodnocuje jejich činnost pro své studium s ohledem na vlastní psychické předpoklady, uplatňuje zásady duševní hygieny při práci a učení</p> <p>využívá získané poznatky při sebepoznávání, poznávání druhých lidí, volbě profesní orientace</p> <p>na příkladech ilustruje vhodné způsoby vyrovnávání se s náročnými životními situacemi</p> <p>posoudí předpoklady pro volbu dalšího studia</p> <p>využívá komunikační dovednosti v praktickém životě</p> <p>posoudí profesní poptávku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • psychologie v každodenním životě • rozhodování o životních otázkách; náročné životní situace (stres, frustrace) • zásady duševní hygieny - psychohygiena a zdravý způsob života, systém psychologického poradenství • sociální psychologie, komunikace a komunikační dovednosti • profesní volba, pracovní místa, mezilidské vztahy v sociálních skupinách
<p>pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - RSP , SaS , PH , PRVO</p>	
<p>přesahy do: ČJL (sexta): Komunikační výchova, VV (sexta): Tvořivé a dramatické činnosti</p> <p>přesahy z: TV (sexta): Výchova ke zdraví, Bi (septima): Biologie člověka, Bi (oktáva): Genetika</p>	

SEPTIMA - DOTACE: 2, POVINNÝ

POLITOLOGIE

výstupy	učivo
<p>rozdělí a porovnává historické a současné typy státu (formy vlády)</p> <p>vymezí, jakou funkci plní ve státě ústava a které oblasti života upravuje</p> <p>objasní, proč je státní moc v ČR rozdělena na tři nezávislé složky, rozlišuje a porovnává funkce a úkoly orgánů státní</p>	<p>politologie - historický vývoj oboru, představitelé, předmět politologie</p> <p>- význam politologie; vztah politologie k ostatním vědám</p> <p>- metody politologie</p> <p>státoprávní teorie - vznik a vývoj státu, znaky, funkce, formy</p>

<p>moci ČR</p> <p>objasní podstatu a význam politického pluralismu pro život ve státě, uvede příklady politického extremismu a objasní, v čem spočívá nebezpečí ideologií</p> <p>rozdělí složky politického spektra, porovnává přístupy vybraných politických seskupení k řešení různých otázek a problémů každodenního života občanů</p> <p>vyloží podstatu komunálních a parlamentních voleb</p>	<ul style="list-style-type: none"> - právní a sociální podstata státu - evropská integrace- Evropská unie, její podstata a orgány - nadnárodní organizace - OSN, NATO - význam demokracie - principy a podoby, občanská práva a povinnosti - politické subjekty, vztahy, orgány státní moci - volby v ČR - většinový a poměrný systém lidská práva v dokumentech - porušování a ochrana lidských práv - funkce ombudsmana ideologie - znaky a funkce ideologií - přehled vybraných ideologií
<p>pokrytí průřezových témat VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH - GRS , GPJPD , HPMRS , ŽE MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA - ZPSR MEDIÁLNÍ VÝCHOVA - MMP , MPJV</p>	
<p>přesahy do: Ge (septima): Místní region, Ge (septima): Postavení ČR v EU a ve světě, ZeS (septima): Regionální problémy současného světa</p> <p>přesahy z: SVS (septima): Právo, SVS (septima): Stát a národ, ZeS (oktáva): Socioekonomická sféra, ZeS (oktáva): Světové organizace, ZeS (oktáva): Cestovní ruch a kulturní dědictví lidstva</p>	

PRÁVO

výstupy	učivo
<p>uvede okruhy problémů, s nimiž se může občan obracet na jednotlivé státní instituce</p> <p>uvede příklady projevů korupce, analyzuje její příčiny a domýšlí její možné důsledky</p> <p>uvede, které státní orgány vydávají právní předpisy i jak a kde je uveřejňují</p> <p>rozdělí fyzickou a právnickou osobu, uvede jejich příklady</p> <p>na příkladu ukáže možné důsledky neznalosti smlouvy, včetně jejich všeobecných podmínek</p> <p>rozdělí trestný čin a přestupek, uvede příklady postihů trestné činnosti</p> <p>vymezení podmínku vzniku a zániku důležitých právních vztahů (vlastnictví,</p>	<p>právo - pojem a vývoj právního vědomí, právní normy, řád a vztahy</p> <p>právo v každodenním životě - právní subjektivita, způsobilost k právním úkonům</p> <ul style="list-style-type: none"> - systém právních odpovědí orgány právní ochrany - funkce a úkoly, právnické profese, poradenství

pracovní poměr, manželství) i práva a povinnosti účastníků těchto právních vztahů	
pokrytí průřezových témat VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH – ŽE	
přesahy do: D (septima): Evropa a svět po roce 1945 do současnosti přesahy z: SVS (septima): Právo, SVS (septima): Stát a národ, ZeS (oktáva): Socioekonomická sféra, ZeS (oktáva): Světové organizace	

EKONOMIE

výstupy	učivo
<p>vysvětlí na základě konkrétní, reálné a aktuální situace ve společnosti mechanismy fungování trhu</p> <p>rozpozná běžné cenové triky (cena bez DPH aj.) a klamavé nabídky</p> <p>objasní základní principy fungování systémů příjmu a výdajů státu</p> <p>rozlišuje základní typy daní</p> <p>posoudí vliv nejdůležitějších ekonomických ukazatelů (inflace, HDP, míra nezaměstnanosti)</p> <p>vysvětlí podstatu inflace a její důsledky na příjmy obyvatelstva</p> <p>objasní funkci bankovního systému v ČR</p> <p>vysvětlí základní principy fungování EU, rozpozná orgány EU a orientuje se v základních smlouvách EU</p> <p>uplatňuje práva spotřebitele</p> <p>uvede způsoby využití finančních prostředků (spoření, nemovitosti...)</p>	<p>ekonomie - vývoj, základní pojmy, ekonomické otázky</p> <ul style="list-style-type: none"> - peníze, vznik a funkce peněz, peněžní ústavy - makroekonomie a mikroekonomie - základní ekonomické veličiny, podnikání - hospodaření v domácnosti a finanční produkty
pokrytí průřezových témat VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH - GRS , GPJPD , HPMRS	
přesahy do: Ge (septima): Postavení ČR v EU a ve světě přesahy z: Ge (oktáva): Světová ekonomika a její trendy, ZeS (oktáva): Socioekonomická sféra, ZeS (oktáva): Světové organizace	

OKTÁVA - DOTACE: 2, POVINNÝ

FILOZOFIE JAKO DISCIPLÍNA

výstupy	učivo
objasní podstatu filozofického tázání, porovná východiska filozofie a mýtu, náboženství, vědy a umění	podstata filozofie - základní filozofické otázky, vztah filozofie k mýtu, odvětví filozofie
přesahy z: ZeS (oktáva): Světové organizace	

FILOZOFIE V DĚJINÁCH

výstupy	učivo
rozlišuje hlavní filozofické směry, uvede jejich klíčové představitele a porovná řešení základních filozofických otázek v jednotlivých etapách vývoje filozofického myšlení posoudí význam představitelů filozofie pro jednotlivé oblasti společenských věd posuzuje lidské jednání z hlediska etických norem a svědomí jednotlivce, objasní dějinnou proměnlivost základních etických pojmů a norem	<ul style="list-style-type: none"> • klíčové etapy a směry filozofického myšlení - antická filozofie, filozofie středověku, filozofie novověku, současná filozofie • základy etiky
přesahy do: ČJL (oktáva): Jazykověda, ČJL (oktáva): Literatura přesahy z: ZeS (oktáva): Světové organizace	